

DE WELWILLENDEN

van jonathan littell regie guy cassiers

TONEE LHUIS

toneelgroepamsterdam

DE WELWILLENDEN

–
rolverdeling op de achterzijde

van jonathan littell
regie guy cassiers
bewerking guy cassiers, erwin jans
gebaseerd op de nederlandse vertaling
van jeanne holierhoek en janneke van der meulen
(uitgeverij de arbeiderspers)
dramaturgie erwin jans
scenografie & kostuumontwerp
tim van steenberg
video-ontwerp frederik jassogne
geluidsontwerp diederick de cock
lichtadvies bas devos
coproductie desingel
in samenwerking met festival temporada alta,
istanbul theatre festival, le phénix - scène nationale
de valenciennes, maison de la culture d'amiens,
romaeuropa festival
ondersteund door het creatief cultuurprogramma
van de europese unie

regie-assistentie lut lievens, morgan verhelle (stage)
productieleiding mien muys
technische productieleiding joost man
techniek bram delafonteyne, lucas van haesbroeck,
jeroen kenens, anton leysen
decoratier toneelhuis patrick jacobs, frederik liekens,
jal palinckx, karl schneider, menno vandevelde,
marjan verachttert, samuel verdonck, jolien degraeve,
louise frateur (stage)
kostuumatier toneelhuis nadine de ceuleneer,
cindy diercks, monique van hassel, susanne klisch,
kathleen van mechelen, chaima lumuadni (stage)
kleedwerk monique van hassel, kathleen van mechelen
tourmanagement mien muys, michaël greweldinger
castingadviezen hans kemna
begeleiding violisten tatjana scheck
fotografie kurt van der elst, jan versweyveld (cover)
grafisch ontwerp brigiet van den berg, jan versweyveld
publiciteit pieter donkers, afdeling communicatie toneelhuis
druk ssp amsterdam
met dank aan monique bondue, serge delaey,
anne floren, vic florindo, tania goovaerts, edith den hamer,
eric van huffelen, eric lambrechts, els van neyghem,
marleen van pottelberghe, götz schwörer, magda serrien,
eric sleichim, tineke teulen, david verswijveren

–
De voorstelling duurt circa 3u30, inclusief pauze.

synopsis

– De welwillenden vertelt de geschiedenis van de vernietiging van de Oost-Europese Joden vanaf de inval in Rusland (1941) tot de val van Berlijn (1945). Ditmaal vanuit het perspectief van een van de daders: Max Aue. Hij klimt op tot de hoogste rangen van de SS en maakt alles mee vanaf de eerste rij. De focus van het stuk ligt op de discussies over de Jodenvernietiging die gevoerd worden binnen de kring van de meest overtuigde nationaalsocialisten. Ondanks het antisemitisme dat algemeen is, heerst er veel onenigheid over het waarom en de manier waarop de Joden worden uitgeroeid. Misschien is dat nog het meest ontvullende aspect van de voorstelling: dat hoewel het nazisme geen monolithisch blok was van gevoelloze monsters, de Jodenvernietiging toch heeft plaatsgevonden.

auteur

– Jonathan Littell (1967) is een Frans-Amerikaanse schrijver. Hij werkte voor humanitaire organisaties in brandhaarden als de Balkan, Tsjetsjenië, Afghanistan en Congo. Hij debuteerde in 1989 met *Bad Voltage*, een Engelse sciencefictionroman. Voor zijn Franse roman *Les Bienveillantes* (De Welwillenden - 2006) ontving hij de Prix Goncourt en de Grand Prix du Roman de l'Académie française. De Tweede Wereldoorlog is ook onderwerp van zijn essay *Le sec et l'humide* (2010) waarin hij de taal van de Belgische fascist Léon Degrelle, leider van het Rexisme, analyseert. Andere publicaties zijn *Tchéchénie, An III* (2009), *Triptyque: Trois études sur Francis Bacon* (2010) en *Carnets de Homs* (2012).

regie

– Guy Cassiers (1960) behoort tot de top van de Europese theatermakers. Zijn eigenzinnige theatertaal waarin visuele technologie samengaat met een passie voor literatuur, wordt in binnen- en buitenland erg gewaardeerd. Hij ontving de Thersitesprijs van de Vlaamse critici voor zijn hele oeuvre (1997), de Amsterdamprijs voor de Kunsten en de Werkpreis Spielzeiteuropa van de Berliner Festspiele voor zijn Proustcyclus (2004), de Europese Theaterprijs voor Nieuwe Theatrale Realiteiten (2009) en, samen met Ivo van Hove, het Eredoctoraat voor Algemene Verdiensten van de Universiteit Antwerpen (2014). In 2006 werd hij artistiek directeur van Toneelhuis. Sindsdien heeft Cassiers in zijn werk een expliciet politieke thematiek ontwikkeld met voorstellingen als Mefisto for ever (over de rol van de kunstenaar in een fascistische samenleving), Wolfskers (over Lenin, Hitler en Hirohito), en Het lied van Gilles en Jeanne (over de rol van de Kerk). Hiermee heeft hij zich het voorbije decennium geconcentreerd op de macht, de figuur van de machthebber en de geschiedenis van Europa. De keuze voor een encscenering van De welwillenden past volledig binnen dit parcours en kan gezien worden als het (voorlopige) sluitstuk ervan.

scenografie

De vormgeving van Tim van Steenberghe houdt zich ver van ieder realisme. Geen nazi-uniformen. Geen nazisymbolen. Geen legerrekwisieten. De thematiek van de voorstelling vraagt om een vorm die het realisme overstijgt en meer oproept dan laat zien. Tegenover de intense monologen en de geladen en expliciete discussies, staat een monumentale scenografie die streeft naar zowel een grote abstractie als een metaforische betekenis. De surreële beelden (geïnspireerd door beeldend werk van onder andere Chiharu Shiota, Rebecca Horn en Christian Boltanski) functioneren als installaties waarin de scènes zich afspelen. Kaalslag en overdaad wisselen elkaar af. De grens tussen werkelijkheid en hallucinatie wordt soms erg dun. Bij momenten zit de toeschouwer in het gekwelde hoofd van Max Aue. Ook het gebruik van de video en de sound-scape dragen bij tot de verinnerlijking van de scène.

–
Guy Cassiers: *‘De kracht van de roman is dat je binnenstapt in het hoofd van de dader. Dat je duizend pagina’s lang iemand laag na laag zijn menselijkheid en moraliteit ziet verliezen. Je blijft hopen dat hij uiteindelijk toch weer de mens zal worden die hij was, maar dat gebeurt niet, omdat de spiraal waarin hij is afgedaald, hem uiteindelijk opslokt. De vraag die me wezenlijk fascineert en de reden is voor deze encenering, luidt eenvoudigweg: kunnen wij allemaal kampbeulen worden? Ik vrees voor het antwoord.’*

Christophe Busch: *‘Het antwoord is simpelweg: ja. In de juiste context, met juiste ideologische omkadering, met een sterke groepscohesie, kan je bijna ieder individu stapje voor stapje uiteindelijk tot kampbewaker in Auschwitz maken. Dat is een redelijk recent inzicht. Decennialang hebben we in een soort ontkenning geleefd: de beulen van Auschwitz waren ‘bad or mad’. De geldende opvatting was dat het gestoorde psychopaten waren die hun sadistische fantasieën mochten uitleven, gesteund door een al even gekke en duivelse Messiasfiguur, luisterend naar de naam Adolf Hitler. Dat klopt niet, er waren daarvoor in*

Duitsland niet eens genoeg psychopaten te vinden. Psychopaten zijn trouwens erg in zichzelf gekeerd, niet in staat zich in een structuur of een organisatie te voegen. Terwijl Auschwitz een tot dan toe ongekende en door experts en professionals geleide vernietigings- en dwangarbeiders-fabriek was. Maar door de ‘mad or bad’-theorie moest je niet kijken naar de processen die doodnormale en brave burgers tot kampbeulen hadden gemaakt: het waren duivels, een categorie waarmee we ons niet moesten of konden vergelijken. Maar helaas, we leren uit onderzoek dat ze net als wij waren. Gewone mensen, niet beter, niet slechter. Maar in hun situatie uiteindelijk in staat tot het ondenkbare.’

Fragment uit een interview in HUMO,
8 maart 2016

Christophe Busch is directeur van de Dossinkazerne in Mechelen (B), een voormalige legerkazerne die door de Duitsers in WO II gebruikt werd als doorgangskamp voor Joden en zigeuners op weg naar Auschwitz. Vandaag de dag is deze plek geïntegreerd in het Memoriaal, Museum en Documentatiecentrum over Holocaust en Mensenrechten.

de welwillenden

antwerpen bourla

do 10 mrt (wereldpremière)
za 12, zo 13 mrt
di 15 t/m vr 18 mrt
za 19 mrt

valenciennes le phénix wo 23 t/m vr 25 mrt

gent vooruit wo 30, do 31 mrt

hasselt de doos za 2 apr

amsterdam stadsschouwburg

(020 624 23 11)

wo 6 apr (première nl)

do 7 t/m za 9 apr

di 12 t/m za 16 apr

wo 18 t/m za 21 mei

di 24 t/m za 28 mei

istanbul theatre festival vr 6 t/m zo 8 mei

brussel kaaitheater do 2 t/m za 4 jun

groningen stadsschouwburg di 7 jun

utrecht stadsschouwburg vr 10, za 11 jun

heerlen parkstad limburg theaters di 14 jun

rotterdamse schouwburg do 16, vr 17 jun

breda chassé theater wo 22 jun

ta-extra amsterdam

boventiteling do 7, 14 apr, 19, 26 mei

nagesprek vr 8, 15 apr, 20, 27 mei

inleiding wo 13 apr, 18, 26 mei

toneelgroep amsterdam

ensemble & gasten 15 | 16

kitty courbois, hélène devos, jip van den dool, roeland fernhout, fred goessens, janni goslinga, aus greidanus jr., marieke heebink, robert de hoog, gaite jansen, hans keating, hugo koolschijn, maria kraakman, ramsey nasr, chris nietvelt, celia nufaar, frieda pittoors, alwin pulinckx, halina reijn, vanja rukavina, gijs scholten van aschat, harm duco schut, bart slegers, eelco smits, obi abili, johan van assche, claire bender, juliette binoche, elsie de brauw, kirsty bushell, mingus dagelet, katelijne damen, jacob derwig, samuel edward-cook, bo emmens, barry emond, lien de graeve, abke haring, eva heijnen, victor ijdens, kevin janssens, patrick o'kane, david kempers, djamila landbrug, finbar lynch, kathryn pogson, dewi reijs, eli rietveld, oscar van rompay, david roos, vincent van sande, stijjn scheen, anne-chris schulting, camilla siegerts, jip smit, alejandra theus, leon voorberg

toneelhuis

ensemble

guy cassiers, benjamin verdonck, abke haring, bart meuleman, olympique dramatique, fc bergman, mokhallad rasem, katelijne damen, tom dewispelaere, kevin janssens, johan van assche, marc van eeghem

dit seizoen o.a. bij toneelgroep amsterdam

song from far away

van simon stephens
regie ivo van hove
coproductie mostra internacional de teatro de são paulo
aug, sep, nov, dec 15, mei, jun, jul 16

het jaar van de kreeft

van hugo claus
regie luk perceval
mrt, apr, mei 16

de andere stem

van ramsey nasr
regie ivo van hove
apr, mei 16

husbands and wives

van woody allen
regie simon stone
jun 16

kings of war

van william shakespeare
regie ivo van hove
co-commissioners barbican (londen), théâtre national de chaillot (parijs), wiener festwochen
coproductie bl!ndman, holland festival, muziektheater transparant
dec 15, jan, feb, apr, mei 16

dit seizoen o.a. bij toneelhuis

het gelukzalige

de mexicaanse hond en olympique dramatique
tekst, regie, decor alex van warmerdam
productie toneelhuis en orkater
mrt, jun 16

de fietsendief

tekst bart van nuffelen
regie johan petit, bart van nuffelen
productie marthaltentatief, toneelhuis, theater zuidpool
apr, okt 16

pax europa

idee & initiatief sabri saad el hamus, michael de cock
tekst fikry el azzouzi
regie mokhallad rasem
productie de nieuw amsterdam, t,arsenaal, toneelhuis
mrt, mei 16

toneelgroep amsterdam

marnixstraat 427 | 1017 pk amsterdam
+31 (0)20 795 99 00 | tga.nl
info@tga.nl | @tgamsterdam
facebook.com/toneelgroepamsterdam

toneelhuis

orgelstraat 7 | 2000 antwerpen
+32 (0)3 224 88 44 | toneelhuis.be
info@toneelhuis.be | @toneelhuis
facebook.com/toneelhuis

DE WELWILLENDEN

hans kesting

obersturmführer max aue

kevin janssens

thomas hauser

johan van assche

obergruppenführer / kampcommandant

aus greidanus jr.

fred goessens

standartenführer

alwin pulinckx

sturmbannführer / dr. hoheneegg

jip van den dool

hauptsturmführer

vincent van sande

untersturmführer

katelijne damen

eichmann

abke haring

jood / hélène

bart slegers

dr. voss / dr. mandelbrod

diego de ridder

victor van gorp

otto back

henry giesbertz

erik paans

jakov